

Nærings- og fiskeridepartementet

Vår saksbehandler / tlf.	Vår ref.	Deres ref.	Sted
Henrietta Blankson/92233762	24/4125	24/5057-3	Oslo 06.09.2024

Innspill fra HelseOmsorg21-rådet til stortingsmelding om industri

HelseOmsorg21-rådet (rådet) takker for muligheten til å gi innspill til stortingsmeldingen om industri.

Rådet er en nasjonal dialogarena mellom offentlige helse- og omsorgstjenester, universitets- og høyskolesektoren, instituttsektoren, privat sektor og brukerorganisasjonene. Gjennom å legge til rette for samarbeid om helse- og omsorgsforskning, innovasjon og næringsutvikling, skal rådet bidra til god folkehelse, effektive helse- og omsorgstjenester av høy kvalitet og verdiskaping.

Innspillet fra rådet tar utgangspunkt i utfordringer og muligheter knyttet til norsk helseindustri. Rådet mener at det er viktig at perspektiver fra helseindustrien blir ivaretatt i den kommende stortingsmeldingen om industri. Samtidig er flere av utfordringene og løsningene som beskrives gjeldende for mange sektorer innenfor norsk industri.

Norges økonomi er sårbar på grunn av avhengighet av råvarebaserte næringer. Norge må finne nye næringer å leve av etter/til å supplere oljeindustrien og som kan bidra til det ønskede lavutslippssamfunnet. Norge har imidlertid lav entreprenørskapsaktivitet. Det er skapes for få nye, vekstkraftige og eksportrettede bedrifter. Dette truer bærekraften og verdiskapingen. Her kan helsefeltet spille en forskjell. Helseindustrien utvikler tjenester, velferdsteknologi, diagnostikk og nye legemidler, som kan bidra til verdiskaping som kommer hele befolkningen til gode gjennom bedre tjenester, næringsutvikling, sysselsetting og avlasting for helsepersonell. En sterk, eksportrettet helseindustri er en viktig faktor for den norske velferdsstaten. Helseindustri er dermed en vinn-vinn-næring.

HelseOmsorg21

Regjeringen har gjennom satsingen "Hele Norge eksporterer" pekt på noen utvalgte næringer som prioriterte eksportsatsinger og gjennom det skapt en forventning. Helseindustri er ett av fem satsingsområder og det er viktig at dette følges opp bredt, også utenfor den spesifikke satsingen på eksportfremme. I tillegg er det behov for at tiltakene i Veikartet for helsenæring tas tak i og følges opp med friske midler.

For å lykkes med industrien må tiltakene være målrettede. Rådet mener det særlig er behov for tiltak rettet mot:

- Forskning og innovasjon
- Hjemmemarked
- Kompetanse og vertskapsattraktivitet
- Kapitaltilgang

Forskning og innovasjon: Helseindustri er en forskningsintensiv næring kjennetegnet av lange forsknings- og utviklingsløp. I helseindustrien er alle stegene fra forskning, kommersialiseringen, via kliniske studier, til implementering av produkter og tjenester, avhengig av hverandre.

Grunnleggende forskning er ofte en forutsetning for innovasjon og næringsutvikling og det er viktig at det finnes gode systemer for dokumentasjon av helseeffekter av innovasjoner. Innovasjonene må være til nytte for pasienter og helsesystemet.

Norge ligger langt fremme innenfor flere forskningsfelt som er viktige for helseindustrien. Likevel er antallet oppstartsselskaper fra disse områdene relativt beskjedent når vi tenker på at kun et fåtall lykkes i å nå markedet. For å snu dette, må det settes tydeligere fokus på potensialet prosjekterresultater og ideer har for å bidra til arbeidsplasser og ny industri. Kommersialiseringsvirkemidler må styrkes og universitetenes teknologioverføringskontorer (TTO-er) bli enda sterkere til å drive kommersialiseringsløp helt frem. Ofte lisensierer TTO-ene banebrytende innovasjoner direkte til internasjonale selskaper fremfor å spinne ut og finansiere oppstartsselskaper. Industri blir dermed ikke bygget opp i Norge i stor nok grad.

Det er også nødvendig med økte bevilgninger til næringsrettet og anvendt forskning. Forutsigbar finansiering av FoU-miljøene er nødvendig for å sikre kvalitet, kapasitet og internasjonalisering som igjen kan bidra til økt konkurransekraft og verdiskaping. FoU-miljøene må i større grad stimuleres til å delta i EUs forsknings- og innovasjonsprogram og i andre programmer som Digital Europa og EU4Health. Eksempelvis må rammen til Retur-EU økes.

Klynger og testfasiliteter spiller en viktig rolle i å støtte opp under forskning og innovasjon. Klyngeprogrammet bør revitaliseres med fokus på helsenæring, og det

bør legges til rette for infrastruktur for vekst og pilotering. Forslaget om en helsekatapult for test og innføring av ny teknologi i samarbeid med næringsliv, sykehus og kommuner må gjennomføres.

Hjemmemarked. Hjemmemarkedet i helsesektoren er lite oversiktlig og preges av mange små aktører med varierende innkjøperkompetanse. Det kan både være vanskelig for innovasjonsbedriftene å komme på markedet og det norske markedet er i mange tilfeller for lite til å kunne forsvare store investeringer. Samtidig er et velfungerende, offentlig hjemmemarked et viktig utgangspunkt for at selskaper skal lykkes internasjonalt. Det er derfor avgjørende at det jobbes målrettet med utvikling og styrking av hjemmemarkedet. Samordning av utprøvings- og pilotprosjekter samt koordinering av innkjøp kan være virkemidler for å forbedre denne situasjonen. Det må stimuleres til mer strategisk bruk av offentlige anskaffelser. Tiltak som kan styrke helsetjenestens forståelse av sin rolle som strategisk innkjøper og mulighet for å bidra til helseindustri i Norge, er en del av dette. Det bør utarbeides en handlingsplan for økt bruk av innovative anskaffelser og implementering av løsningene. Finansieringssystemet må også ha virkemidler som kan ivareta pukkelkostnader som oppstår når ny teknologi eller ny praksis innføres. Insitamentsstrukturen må endres slik at innovasjon belønnes.

Kompetanse og vertskapsattraktivitet. Ledelse av selskaper innenfor helsesektoren stiller helt spesielle krav til erfaring og kompetanse. Det er dessverre vanskelig å rekruttere erfarne personalressurser til ledelse av norske selskaper, særlig innenfor legemidler og medisinsk teknologi. Det er få personer i Norge med denne typen kompetanse og erfaring. Vi må begynne allerede i utdannelsessystemet og utvikle utdanningsprogrammer som er bedre tilpasset industriens behov, og styrke samarbeidet mellom akademia, helsevesenet og næringslivet.

Dessverre oppfattes Norge ofte som lite attraktivt for ledelsesressurser med internasjonal erfaring. Vi ser derfor at selskaper med stort behov for denne typen kompetanse etablerer virksomhet utenfor Norge, og at virksomheten i utlandet etter hvert vokser seg større enn virksomheten i Norge. Tiltak som skatteinsentiver og mer fleksible opsjonsregler bør kunne benyttes for å avhjelpe denne situasjonen.

Kapitaltilgang. Tilgangen til kapital for tidligfase-selskaper i helsesektoren er begrenset, noe som hindrer utvikling og vekst. Det er et økende behov for risikoavlastning i senere faser enn det virkemiddelapparatet i dag tilbyr. Lange utviklingsløp og manglende finansiering gjør at flere lovende selskaper innenfor legemidler og medisinsk teknologi gir opp. Kapitaltilgangen bør styrkes og investeringer fra privat kapital bør i større grad sees i sammenheng med offentlig kapital. Vi ser at midler fra spesialiserte fond ofte tiltrekker seg midler fra ikke-spesialiserte fond. For helseindustri bør det derfor vurderes å opprette et statlig

HelseOmsorg21

investeringsfond for livsvitenskap, som kan ha en tilsvarende rolle i helsenæringen som Nysnø har for klima. Det bør også vurderes å styrke kapitaltilførselen til Investinor med spesifikke mandater for norsk helsesektor.

Med vennlig hilsen
HelseOmsorg21-rådet